

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: พัฒนาหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อัมราภรณ์ ภูระยา ป.ร.ด.*

รุ่งทิพา บุญประคม ป.ร.ด.**

(วันรับบทความ: 12 ตุลาคม พ.ศ.2564/ วันแก้ไขบทความ: 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2564 / วันตอบรับบทความ: 25 พฤศจิกายน พ.ศ.2564)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้แนวคิดของเคมมัสและแม็คแท็กการ์ด ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แกนนำองค์กรท้องถิ่น ผู้นำชุมชน บุคลากรสุขภาพจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส) ผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 40 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต สัมภาษณ์เชิงลึก การศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล การตรวจสอบสามเส้า และการคืนข้อมูลสู่ชุมชนโดยการจัดประชุม

ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 1) วิชาหลัก 2) วิชาการ 3) วิชาวัฒนธรรม ซึ่งหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ สะท้อนกระบวนการบูรณาการความรู้ในชุมชนท้องถิ่นกับหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ และกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุที่มีศักยภาพเพื่อให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาไปสู่การมีชีวิตบนพื้นฐานของผู้สูงอายุที่มีคุณค่า สามารถทำให้ผู้สูงอายุเกิด ศักยภาพในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของตนเองสามารถแสดงศักยภาพได้ อย่างเต็มที่ สังคมยอมรับและเป็นประชากรในวันที่มีคุณภาพ

คำสำคัญ: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

***อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

*ผู้ประสานการตีพิมพ์เผยแพร่ E-mail: ning20047@gmail.com, amarapomp@nu.ac.th Tel: 089-4418944

Participatory Action Research: Development of the Curriculum of the Elderly Care System Learning Center of a Local Administrative Organization

Amaraporn Puraya PhD*

Roongtiva Boonpracom PhD**

(Received Date: October 12, 2021, Revised Date: November 20, 2021, Accepted Date: November 25, 2021)

Abstract

The purpose of this research was to develop the curriculum of the Elderly Care System Learning Center of a Local Administrative Organization using a participatory action research process based on the concept of Kemmis and McTaggart. There were 40 key informants, including the executives of the Local Administrative Organization, the leaders of the local organizations, the community leaders, the health personnel of the Sub-district Health Promoting Hospital, the public health volunteers, the elderly care volunteers, the elderly, and the elderly's caregivers. Data were collected by observations, in-depth interviews and document analysis and analyzed by content analysis. The trustworthiness of the data was checked by triangulation. The community meeting was organized to return the information to the community.

The curriculum of the Elderly Care System Learning Center consists of 1) core courses, 2) minor courses and 3) innovation courses. The curriculum of the Elderly Care System Learning Center reflects the integration of the knowledge in the local community with the curriculum of the Elderly Care System Learning Center. In addition, the community learning has resulted in the potential lifelong learning process of the elderly so that they are able to live their life based on valuable elders, have the potential to take care of themselves, coexist with others in society and create awareness of their own values and use their full potential until they are accepted by society and become quality population.

Keywords: participatory action research, curriculum of the elderly care system learning center, local administrative organization

***Lecturer, Faculty of Nursing, Naresuan University

*Corresponding author, E-mail: ning20047@gmail.com, amarapornp@nu.ac.th Tel: 089-4418944

บทนำ

ประเทศไทยจึงได้มีการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ทั้ง ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ โดยประเทศไทยได้จัดทำ ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)¹ และได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของมนุษย์ โดยในช่วงวัยผู้สูงอายุส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ ผ่านการเสริมทักษะการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพในการหารายได้ มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ มีการสร้างเสริมสุขภาพฟื้นฟูสุขภาพ การป้องกันโรคให้แก่ผู้สูงอายุพร้อมกับจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับ ความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสังคม² นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560-2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยมีเป้าหมายให้คนในสังคมทุกช่วงวัย มีทักษะความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น ซึ่งให้มีการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต อาทิ พิพิธภัณฑ์ หอสมุด โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ โรงเรียนผู้สูงอายุ รวมทั้งส่งเสริมให้มีระบบการจัดการความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12) ดังนั้น หนึ่งในแนวทางที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับสังคมผู้สูงอายุคือการส่งเสริมและสนับสนุน ให้ผู้สูงอายุได้รับการศึกษาเรียนรู้แบบตลอดชีวิตที่ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นการจัดการรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสเรียนรู้และร่วมแลกเปลี่ยนกิจกรรมกับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนด้านการใช้ชีวิต การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาตนเอง การศึกษารูปแบบดังกล่าวจึงเน้นให้เห็นความสำคัญของการศึกษาตามอัธยาศัยหรือการศึกษานอกระบบ ซึ่งจัดเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะ และความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ อีกทั้งผู้สูงอายุยังมีความสำคัญในแง่ที่เป็นแหล่งภูมิรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และประสบการณ์ที่สั่งสมมาเพื่อสืบสานภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นนั้น⁵

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรทั่วโลกอย่างรวดเร็ว ได้ส่งผลให้ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มปีที่ 39 ฉบับที่ 4 : ตุลาคม - ธันวาคม 2564

จำนวนมากขึ้นทั้งในเชิงปริมาณและสัดส่วนต่อประชากรทั้งหมด ในขณะที่ประชากรวัยเด็กลดจำนวนลงอย่างต่อเนื่อง รายงานว่าในปี ค.ศ. 2050 จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็น 1,963 ล้านคน คิดเป็น 22% ของประชากรทั้งหมด³ จากสถานการณ์โครงสร้างประชากรวัยสูงอายุในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ในประเทศไทยนั้น มีจำนวนและสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ 9.2 ในปี พ.ศ. 2543 และปี พ.ศ. 2562 สัดส่วนจะเพิ่มเป็นร้อยละ 15.3 โดยคาดการณ์ไว้ว่า ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2580 จะมีสัดส่วนผู้สูงอายุมากถึงร้อยละ 30 ของจำนวนประชากรของประเทศ^{4,5} ซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ว่า ขณะนี้สังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ดังนั้น การที่จะพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและต้องการความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุร่วมด้วยทั้งในด้าน นโยบาย กลไก และการจัดการในพื้นที่ โดยการเสริมกลไกประสานในระดับพื้นที่ จังหวัด อำเภอหรือตำบล และสร้างมาตรฐานงาน ตัวชี้วัดการทำงาน ในการเพิ่มศักยภาพชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุโดยใช้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล และแกนนำในพื้นที่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นหลักในการจัดการและให้บริการ โดยมีหน่วยงานองค์กรในชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท) ให้การสนับสนุน^{6,7} การดำเนินงานดังกล่าว ต้องมีความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยบริการสาธารณสุข กลุ่มผู้สูงอายุ และกลไกที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นศูนย์รวมของศักยภาพชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ ทั้งยังเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนครอบครัว องค์กรชุมชน ตลอดจนอาสาสมัครผู้ดูแลผู้สูงอายุ ในชุมชน ให้มีความสามารถดูแลสุขภาพผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมอีกประการหนึ่งที่สำคัญยิ่งนั้นคือ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ปราศจากสภาวะการพึ่งพาให้นานที่สุดโดยมีจุดเน้นอยู่ที่กลยุทธ์ในการป้องกันโรคร่วมกับการสร้างเสริมสุขภาพที่เหมาะสมการส่งเสริมผู้สูงอายุให้มีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และอื่นๆ พัฒนาศักยภาพชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุให้เป็นคนที่มีความรู้ มีคุณค่า สามารถปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลง โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำความรู้ และประสบการณ์ของผู้สูงอายุที่เป็นคลังสมองของชาติมาใช้ประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมของประชากร

ทุกช่วงวัย ทุกกลุ่มเป้าหมายให้มีความสามารถเตรียมตัวสู่สังคมสูงวัยได้อย่างเหมาะสม ควบคู่กับการสร้างระบบและกลไกทางสังคมที่เกื้อหนุนให้คนในสังคมดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง มีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี^{8,9}

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นหน่วยงานของรัฐในระดับท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 มาตรา 67 (6) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ และตาม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชน ในท้องถิ่นของตนเอง ดังนั้นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงาน เจ้าภาพหลักต้องมีการประสานความร่วมมือเพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุกับหน่วยงาน องค์กร และภาคอื่นๆ โดย สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย เช่น กิจกรรมด้านสังคม กิจกรรมด้านสุขภาพ กิจกรรมด้านนันทนาการ¹⁰ จากประเด็นความสำคัญดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการให้เกิดขึ้นอย่างจริงจังผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยจากการศึกษาในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสามารถนำหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุไปดำเนินการในองค์การบริหารส่วนตำบล และโรงเรียนชราภิบาลวังท่าดี ซึ่งจะเกิดประโยชน์ในระดับชุมชน และผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยที่องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดีให้ความสำคัญควบคู่ไปกับการดำเนินนโยบายในระดับท้องถิ่นที่สอดคล้องกับระดับชาติ โดยที่ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากในชุมชน และแต่ละคนย่อมมีประสบการณ์ ภูมิปัญญา สิ่งสร้างสรรค์ที่สามารถทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนได้ รวมทั้งสามารถทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดีได้ก้าวเข้าไปสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพและมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัญหา ความต้องการในการสร้างหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุองค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ Kemmis และ Mc Taggart¹¹ ประกอบด้วยกิจกรรมการวิจัยที่ 4 ขั้นตอนหลักคือ การวางแผน (planning) การปฏิบัติ (action) การสังเกต (observation) และการสะท้อนคิด (reflection) เพื่อพัฒนาหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วม โดยทุกคนจะได้รับการยอมรับและให้คุณค่าเท่าเทียมกันทุกคน ให้โอกาสทุกคนมีส่วนร่วมในการสื่อสารสนทนา เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาและมีการร่วมเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างอิสระ

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 40 คน มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บข้อมูล โดย (1) การสังเกตกิจกรรม เช่น ลักษณะ ทางกายภาพ กิจกรรม เหตุการณ์ในชุมชน การรวมตัวของ กลุ่มคน ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ (2) การ สัมภาษณ์เชิงลึก (3) การสนทนากลุ่ม การจัดเวทีระดมความคิดเห็นกับ แกนนำ ผู้นำท้องที่ ที่ท้องถิ่น องค์การชุมชน อาสาสมัคร เพื่อสอบถามข้อมูลงาน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุ (4) ข้อมูลที่มี อยู่แล้วภายใต้การดำเนินการโดยชุมชน ได้แก่ ข้อมูล ประชากรทะเบียนราษฎร ระบบข้อมูลตำบล (TCNAP) การวิจัยชุมชน (RECAP) ที่พื้นที่ดำเนินการเอง และมี การตรวจสอบข้อมูล และปรับข้อมูลทุกปี และข้อมูลอื่นๆ ที่มีในชุมชน เช่น ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ข้อมูลพื้นที่ ฐานระดับหมู่บ้าน ข้อมูลการรับเงินช่วยเหลือของผู้สูงอายุ (เบี้ยยังชีพ) ผู้ยากไร้ที่ต้องได้รับความช่วยเหลือ ข้อมูลด้านสุขภาพจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ขั้นตอนที่ 2 ได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผน โดยมีกลไกในการเตรียมความพร้อมร่วมกับชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อวิเคราะห์สถานภาพชุมชน และสร้างแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ

2. การดำเนินการ โดยมีกลวิธีหลักในการจัดเวทีชุมชนที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) หลัก ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ โดยเวทีชุมชนประกอบไปด้วย นายก อบต. รองนายก อบต. ปลัด อบต. ผู้บริหาร ประธานสภา และเจ้าหน้าที่สำนักงาน จากองค์กรท้องถิ่น ที่กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชน หรือผู้แทน จากแต่ละชุมชน บุคลากรสุขภาพ จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านกลาง กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) ผู้สูงอายุจากโรงเรียนชวโรภิสาลวังท่าดี และในชุมชนผู้ดูแลผู้สูงอายุ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 40 คน

3. การสร้างหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ และการตรวจสอบโดยชุมชน เป็นขั้นตอนในการเสนอทางเลือกในการสร้างหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุและการนำไปทดลองดำเนินการในโรงเรียนชวโรภิสาลวังท่าดี

4. การประเมินผล เมื่อการดำเนินการหลังจากการหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีโดยรวมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินการเพื่อสะท้อนความคิดเห็นจากการดำเนินการหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุของโรงเรียนชวโรภิสาลวังท่าดี

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้วิธีการจำแนกข้อมูลต่างๆ ที่เก็บรวบรวมมาได้มาพิจารณาเชื่อมโยงประเด็นในการวิจัยความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล (trustworthiness) การตรวจสอบสามเส้า (triangulation)¹² และการคืนข้อมูลสู่ชุมชนโดยการจัดประชาคม และการศึกษาที่ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร หมายเลข IRB 0981-62

ผลการวิจัย

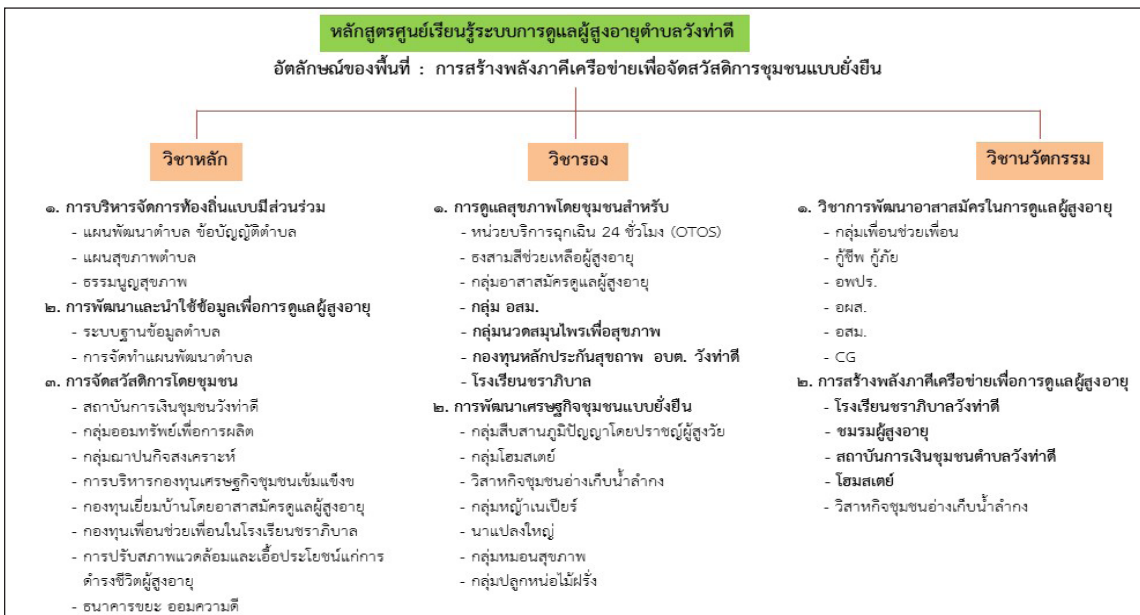
1. การศึกษาสภาพบริบทของชุมชน พบว่า องค์กรการบริหารส่วนตำบลวังท่าดีมีประชากรทั้งสิ้น 6,180 คน แยกเป็นเพศชายจำนวน 3,120 คน เป็นเพศหญิงจำนวน 3,152 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 92 คนต่อตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือน 1,422 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรที่เป็นผู้สูงอายุทั้งหมด 805 คนเป็นชาย 357 คน เป็นหญิง 458 คน สัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 12.98 เขตพื้นที่การปกครองจำนวน 9 หมู่บ้าน ในเรื่องของการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ องค์กรการบริหารส่วนตำบลวังท่าดี มีบริการด้านสุขภาพกลางวันโดยหน่วย Day care โดยเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อีกทั้งยังมีหน่วยบริการ รถฉุกเฉินกู้ชีพ กู้ภัย อบต.วังท่าดี คอยให้บริการรับส่งผู้ป่วยอยู่ตลอด 24 ชม. มีกลุ่ม อผส. และ อสม. เป็นกลุ่มอาสาสมัครที่มีจิตใจอาสาเพื่อการดูแลสุขภาพของคนในชุมชนโดยเฉพาะผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือกันภายในชุมชนโดยเฉพาะการดูแลผู้สูงอายุที่ป่วยติดบ้านติดเตียงไม่สามารถที่จะดูแลช่วยเหลือตนเองได้สะดวก องค์กรการบริหารส่วนตำบลวังท่าดี มีหน่วยงานบริการด้านสุขภาพ คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านกลาง และสร้างเครือข่ายในการดูแลด้านสุขภาพของประชาชนในตำบลวังท่าดี ทั้ง อสม. อผส. และหน่วยงานสาธารณสุขอื่นๆ ที่เข้ามาดูแลช่วยเหลือ เช่น การตรวจคัดกรองผู้ปกครองทางสายตา การตรวจวัดความหนาแน่นของมวลกระดูก การตรวจคัดกรองต่อกระเจก ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ องค์กรการบริหารส่วนตำบลวังท่าดีได้ให้ความช่วยเหลือ อำนาจความสะดวกจัดบริการรับส่งจากบ้านไปยัง โรงพยาบาลทั้งในตัวอำเภอ และในต.จังหวัดเพชรบูรณ์ ในด้านนวัตกรรมการดูแลสุขภาพนั้นมีตัวอย่างการบูรณาการการดูแล ชื่อนวัตกรรมรฆสามสี่ซึ่งเป็นการแยกประเภทของผู้สูงอายุเป็น 3 ประเภทตามประเภทของสี่ คือ 1) สี่เขียว คือ ผู้สูงอายุประเภทติดสังคมธรรมดา 2) สี่เหลือง คือ ผู้สูงอายุประเภทที่มีการป่วยเรื้อรัง 3) สี่แดง คือ ผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียงไม่สามารถดูแลช่วยเหลือตนเองได้ต้องมีการดูแลเป็นพิเศษ นอกจากรฆสามสี่แล้วยังมีนวัตกรรมการดื่มชาแป๊ะดำซึ่งมีสรรพคุณในการรักษาโรคเบาหวานโดยเฉพาะการป้องกันโรคความจำเสื่อมในผู้สูงอายุ โดยชงนั้นจะดื่มไว้ที่หน้าบ้านของผู้สูงอายุ เพื่อให้คนในชุมชนได้ทราบว่าผู้สูงอายุประเภทใดอยู่ในบ้านหลังนี้และสีนี้จะแสดงในแฟ้มครอบครัวที่ รพ.สต.และในข้อมูลที่ อปท.ด้วย

2) การสร้างหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมที่สอดคล้องกับบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดีได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) คือ การจัดเวทีเพื่อสร้างหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนชาภิบาลวังท่าดี โดยการจัดเวทีระดมความคิดเห็นในการสร้างหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยมีการบริหารงานโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ของ 4 ภาคีหลัก คือ ท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานราชการ องค์กรชุมชน มีกลไกการบริหารงานที่เชื่อมโยงกันในพื้นที่ ประชาชนในการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ ก่อให้เกิดความสามัคคี รักถิ่นฐานบ้านเกิด มีชุมชนจัดการตนเองที่เข้มแข็ง ดูแลช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในรูปแบบของการจัดการทั้งด้านถนนสะอาด ถนนสีขาว หน้าบ้าน น่านมอ หลังบ้านน่านอยู่ เกิดการช่วยเหลือกันภายในชุมชน ร่วมกันพัฒนาภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ ท้องที่ ท้องถิ่น และภาคประชาชน ประชาชนผู้อาศัยในตำบล ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์จากการพัฒนาทั้งด้านการนำนวัตกรรมในพื้นที่เพื่อใช้ประโยชน์ในต่อตัวผู้สูงอายุ เน้นส่งเสริมสุขภาพ ส่งเสริมอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิตให้มั่นคง ไม่เป็นภาระให้แก่ลูกหลาน สามารถพึ่งพาอาศัยตนเองได้บ้าง ส่งผลให้ชุมชน

เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ในทุกระดับ ส่งผลต่อการเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจในชุมชน ลดปัญหาในชุมชน สร้างงานสร้างรายได้ สังคมเป็นสุขจากการร่วมคิด ร่วมทำ ช่วยเหลือกันภายในชุมชนดังกล่าว จนได้ร่วมกันพัฒนาภาคีเครือข่ายในพื้นที่จนกลายเป็นการสังสมประสบการณ์ ของผู้มีความรู้ความสามารถของด้านต่างๆ จนเกิดแนวคิดเป็นหลักสูตร เป็นคู่มือแนวทางการสอน ถ่ายทอดวิชาความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งจากการที่มีแหล่งเรียนรู้ มีทรัพยากรในพื้นที่ ครอบคลุมอยู่แล้ว กลับรอนจากประสบการณ์ ของผู้ทรงคุณวุฒิมีวิชาความรู้ในพื้นที่ถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ให้กับผู้อื่นต่อไป เพื่อให้เกิดการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ในการดูแลผู้สูงอายุ

ระยะที่ 1) การจัดเวที และระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้ให้ข้อมูล พบว่าสามารถนำไปสู่การสังเคราะห์การพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุตำบลวังท่าดี และรูปแบบหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งได้สร้างข้อสรุปจากเวทีและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยให้ ความสำคัญกับผู้สูงอายุในชุมชนทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนชาภิบาลวังท่าดีที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการ และ หลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุสามารถนำไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมผู้สูงอายุในโรงเรียนชาภิบาลวังท่าดี ดังนี้

ภาพที่ 1 หลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ¹³

หลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ได้สร้างขึ้นภายใต้การสรุปผล การวิเคราะห์ และการเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันจะนำไปสู่การได้หลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุที่มีการดำเนินการได้จริง รวมทั้งการเสริมสร้างโรงเรียนชราภิบาลวังท่าดี การใช้ทรัพยากรที่ชุมชนมีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ระยะที่ 2) การวิจัยโดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อสร้างหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ผู้วิจัยได้ดำเนินการร่วมกับชุมชน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น การสะท้อนกลับ ข้อมูลเกี่ยวกับขององค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดีที่สอดคล้องกับสภาพบริบทของท้องถิ่น และการนำเสนอข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ต่อเวทีชุมชนที่ประกอบไปด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ประชาชนที่เป็นตัวแทนของหมู่บ้าน ภาคีเครือข่ายด้านสาธารณสุข เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและ ตัดสินใจเลือกหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง โดยพบว่า เมื่อใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนแล้วมีการวิเคราะห์ร่วมกัน และในการนำหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ ไปใช้ในโรงเรียนชราภิบาลวังท่าดี จึงได้หลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ

ระยะที่ 3) การทดลองใช้ และการประเมินผลหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดจากกระบวนการตัดสินใจจากชุมชน โดยการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ ได้ดำเนินการกิจกรรมตามหลักสูตรในด้านนันทนาการ และสุขภาพ โดยใช้ชุมชน มีกิจกรรมร่วมกัน โดยนำไปใช้ในโรงเรียนผู้สูงอายุ ใช้กับนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุ ระยะเวลา 8 สัปดาห์ และได้มาร่วมประชุม สะท้อนคิดร่วมกันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่ากิจกรรมที่ได้ดำเนินการตามหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ นั้นสามารถดำเนินการได้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรม โดยองค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินการกิจกรรม และการประเมินผลกิจกรรม

โดยพบว่ากิจกรรม ตามหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ สามารถนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลและโรงเรียนชราภิบาลวังท่าดีได้ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความร่วมมือของผู้สูงอายุในชุมชน เทศบาล ภาคีเครือข่ายอื่นๆ กิจกรรมตามหลักสูตรเสร็จสิ้น ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมในหลักสูตรฯ ได้สะท้อนผลการดำเนินกิจกรรมและความพึงพอใจในการดำเนินกิจกรรมดังกล่าว และ ต้องการให้มีการนำหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ ไปใช้ในชุมชนและโรงเรียนชราภิบาลวังท่าดีอย่างต่อเนื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการการเรียนรู้ และภารกิจสัมพันธ์องค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี มีการประสานความร่วมมือเพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ในฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐในระดับท้องถิ่น ได้เข้ามามีบทบาทอย่างยิ่งในการดำเนินการสนับสนุนการดำเนินการด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการเสริมสร้างศักยภาพแก่ภารกิจ ด้านผู้สูงอายุ เนื่องด้วยองค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี ได้ตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับกิจการของผู้สูงอายุอย่าง ต่อเนื่อง เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็ง การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในพื้นที่ เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินการหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยชุมชน

การอภิปรายผล

การสร้างหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วม ที่เป็นนวัตกรรมที่สอดคล้องกับบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลวังท่าดี สามารถแสดงโครงสร้างหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ร่วมตั้งแต่การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การวิเคราะห์บริบทชุมชน การนำเสนอข้อมูลต่อเวทีชุมชนเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ร่วมในการแสดงความคิดเห็น การทดลองนำร่อง และการประเมินผล¹⁷ ทำให้เกิดหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยเน้นรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตลอดช่วงวัยของผู้สูงอายุ เพื่อเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ชุมชนผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ ซึ่งการดำเนินกิจกรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีบทบาทหน้าที่หลักใน

การดำเนินกิจกรรมตามหลักทฤษฎีกิจกรรม¹⁸ โดยแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่ดำเนินการนั้นทำให้ตนเองรู้สึกว่าเป็นคนที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อสังคม และผู้สูงอายุยังต้องการพื้นที่ทางสังคม และเชื่อว่าการเข้าร่วม กิจกรรมจะทำให้เกิดการพัฒนาร่างกายและสุขภาพใจและชุมชนยังได้ประโยชน์ด้วย¹⁹ ซึ่งหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ ดังกล่าวสะท้อนกระบวนการบูรณาการความรู้ในชุมชนท้องถิ่นกับหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ และกระบวนการเรียนรู้ชุมชนด้วยตนเอง แสดงให้เห็นรูปธรรมการเรียนรู้ที่ชัดเจนและการสร้างความยั่งยืนให้แก่การดำเนินกิจกรรมตามหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ เกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุที่มีศักยภาพเพื่อให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาไปสู่การมีชีวิตบนพื้นฐานของผู้สูงอายุที่มีคุณค่า สามารถทำให้ผู้สูงอายุเกิดศักยภาพในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง สามารถแสดงศักยภาพได้ อย่างเต็มที่ สังคมยอมรับและเป็นประชากรที่มีคุณภาพ^{20,21}

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการสรุปบทเรียนในการดำเนินการตามหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถนำไปเผยแพร่ในการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นได้
2. การต่อยอดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ ควรคำนึงถึงความต้องการ และศักยภาพของผู้สูงอายุและผู้ที่อยู่ระหว่างการเตรียมเป็นผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ เกิดนวัตกรรมอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุในชุมชนเมื่อสถานการณ์บริบท และความต้องการของผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงไป
3. พยาบาลอนามัยชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งควรร่วมกันกำหนดในแผนยุทธศาสตร์ หรือแผนพัฒนาตำบลเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืนในการดำเนินการดูแลสุขภาพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ สำนักสุขภาวะชุมชน (สำนัก 3) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ที่ได้ให้ความกรุณาสับสนุนทุนการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้ร่วมวิจัยในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรศูนย์เรียนรู้ระบบการดูแลผู้สูงอายุ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขอขอบคุณผู้บริหาร บุคลากร ประชาชนชาวตำบลวังท่าดี คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากการวิจัยนี้ขอบอบแต่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน

References

1. Office of the National Economic and Social Development Council. Thailand's 20-Year National Strategy [Internet]. 2018 [cited 2020 Sep 18]. Available from: http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=7099
2. Office of the National Economic and Social Development Council. Thailand's 20-Year National Strategy [Internet]. 2020 [cited 2020 Sep 18]. Available from: http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=7099
3. Institute for Population and Social Research, Mahidol University. Situation of the Thai Elderly 2016. Nakhon Pathom: Printery Company Limited; 2016.
4. Department of Health, Bureau of Health Ministry of Public Health, Thailand. Older person roles for social family and community [Internet]. 2016 [cited 2016 Aug 2]. Available from: <http://hp.anamai.moph.go.th/soongwai/statics/about/soongwai/topic>
5. Rojpaisarnkit K, Kreingkaisakda W. Development of Guidelines for Implementation of the Community for Developing Well-being of the Elderly. Journal of the Association of Researchers 2017; 22(1): 81-5.
6. Saento J, Udanon J, Darisu K. Development Guidelines for the Elderly: A Case of Narachkwai Sub-district Elderly School, Mueang District, Nakhon Phanom Province [Internet]. 2017 [cited 2019 Jan 15]. Available from: <http://rajaparkjournal.com>
7. Devalersakul N, Siriwarakoon W, Rodyim C. The Development of the Elderly as a Burden to Power: Case Study of Rangsit City Municipality. Veridian E-Journal, Silpakorn University Humanities, Social Sciences and arts 2016; 9(1): 529-544.

8. Anantawan T, Leethongdee S. The Implementation of Community care Model for the Elderly group in Nonsila sub-district, Sahatsakhan District, Kalasin Province. The Office of Disease Prevention and Control 7 Khon Kaen 2016; 23(2): 60-68.
9. Muensaen N, Kraiphibul S. Community Participation for Health Promotion of the Elderly in Thunglue Village, Chiang Dao District, Chiang Mai Province. Nursing Journal 2014; 41(5): 1-12.
10. Nawawongsathea U. Curriculum Development of the Elderly School on Health Promotion for the Elderly, Social Group in Sriwilai Sub-district, Sriwilai District, Buengkan Province. Journal of Health Science and Community Public Health 2017; 1(1): 70-81.
11. Kemmis S, McTaggart R. The action research planner (3rd ed.). Victoria: Deakin University Press; 1988.
12. Phothisita C. Science and art of qualitative research. (8th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press; 2019.
13. Wang Tha Di Sub district Administrative Organization. Workshop for developing a curriculum for the Elderly Care Learning Center, 9-10 July 2020. Nong Phai District, Phetchabun Province: Wang Tha Di Sub district Administrative Organization; 2020.
14. Tapasee W, Danpradit P, Rattanawijit S. Health Care Service Model for Elderly by Community Participation, Wangtagoo Subdistrict, Nakhon Pathom Province. Kuakarun Journal of Nursing 2017; 24(1): 42-54.
15. Wongprom J. Community Participation in the development of Older Persons' Quality of Life. Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts) 2015; 8(3): 41-54.
16. Boukeaw P, Teungfung R. Health Care and Health Status of Thai Aging. Journal of the Association of Researchers 2016; 21(2): 94.
17. Khampuk P. Stakeholders' Opinion Toward Setting-up Hua-ngom Sub-district Senior Citizen School, Phan District, Chiang Rai Province. [Thesis of Master of Public Administration]. Khon Kaen: Faculty of Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat University; 2015.
18. Chinakai E. Readiness of Community for Becoming an Elderly Communities in Loungnauae Municipality, Doisaet District, Chiangmai Province, Thailand (Proceeding), 202-207. 4th Annual Sustainable Rural Development Project 2014, Khon Kaen University on 11-13 June 2014. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2014.
19. Sapkaew Y. The Development of Quality of Life among Elderly in Aspect of Health Care Promotion, Elderly Excellent Center, Boromarajonani College of Nursing Nakhon Si Thammarat. Journal of Nursing and Education 2016; 9(2): 25-39.
20. Kamnak I, Phanlertphanij S. The Model of Participation in Elderly Health Promotion of Wat Hua Fai Elderly School, San Klang Sub-District, Phan District, Chiang Rai Province. Social Sciences Research and Academic Journal 2016; 11(2): 47-62.
21. Pongsaengpan P, Rodjarkpai Y. Community Participation on Elderly Health Promotion in Eastern Thailand. The Public Health Journal of Burapha University 2014; 9(2): 13-20.